

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister voor Natuur en Stikstof
Mevrouw Ch. van der Wal - Zeggelink
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 27 maart 2027

betreft Voortgang aanpak piekbelasting

ons kenmerk 172117.04U

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

Geachte mevrouw Van der Wal - Zeggelink,

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 23 januari 2024¹ over de voortgang van de aanpak piekbelasting in de agrarische sector. De leden van de fracties van de **BBB, SP, ChristenUnie** en **PvdD** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de fractie van de SP sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fractie van de PvdD. De leden van de fractie van JA21 sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fractie van de BBB.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de fractie van de BBB hebben naar aanleiding van uw brief en naar aanleiding van het debat over de begrotingsstaten Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Diergezondheids-fonds 2024 (36.410 XIV) dat heeft plaatsgevonden op 12 maart 2024 in combinatie met uw brief van 20 december 2023 in antwoord op schriftelijke vragen van de leden van de fractie van BBB over het monitoren van de stand van de natuur (over de natuurdoelen die niet zijn gehaald)² en uw brief van 8 maart 2024 waarin wordt gereageerd op nadere vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie naar aanleiding van de evaluatie van Staatsbosbeheer.³

De vragen zien met name op de PAS-melders. De leden van de BBB-fractie stellen dat u er niet in slaagt een adequate oplossing te vinden voor het probleem van de PAS-melders en piekbelasters. Ondanks de plannen en maatregelen die u heeft genomen, de inzet van de heer Remkes en vele initiatieven stagneert de aanpak en blijft een oplossing uit. De leden constateren dat dit grote gevolgen heeft voor de betrokken ondernemers die al jaren in onzekerheid leven met alle gevolgen van dien voor de toekomst van hun ondernemingen en henzelf. Ook de mentale belasting is ondragelijk voor velen. Een oplossing is evenwel niet in zicht. Er is – door toedoen van de overheid – een onhoudbare en illegale situatie ontstaan; de leden van de BBB-fractie stellen u (in de hoedanigheid van minister voor Natuur en Stikstof) hiervoor verantwoordelijk.

¹ Kamerstukken I 2023/24 30252 J.

² Kamerstukken I 2023/24 29659 F.

³ Kamerstukken I 2023/24, 29659 G.

datum 27 maart 2027

ons kenmerk 172117.04U

blad 2

Het debat over de begrotingsstaten Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Diergezondheidsfonds 2024 (36.410 XIV) dat heeft plaatsgevonden op 12 maart 2024 maakte duidelijk dat de stikstofkwestie een gevolg is van de keuze die alleen Nederland gemaakt heeft om dergelijke extreem lage normen voor stikstofdepositie te hanteren. Dit in tegenstelling tot alle andere Europese landen. De natuur in Nederland is niet anders of kwetsbaarder dan in deze andere Europese landen. Het probleem met de piekbelasters is dus voornamelijk het gevolg van een politieke keuze, aldus de leden van de BBB-fractie.

Zij stellen voorts dat u blijft volharden in uw inzet op het gebruik van het Aerius model, waarvan – ook wetenschappelijk – is aangetoond dat dit niet volledig betrouwbaar is. Er zijn ook andere modellen en programmatuur beschikbaar. Gezegd zou kunnen worden dat er destijds op basis van onvolkomen modellen een beleidskeuze is gemaakt. Minst genomen is er destijds met onvolledige kennis van zaken een keuze gemaakt tot aanwijzing van Natura 2000 gebieden, zo menen de leden van de BBB-fractie.

Ook het aanwijzen van de 162 Natura 2000 gebieden is voornamelijk een politieke keuze. Grootte, locatie en aantal van deze N2000 gebieden had volgens de leden van de BBB-fractie anders gekund. Inmiddels is uit wetenschappelijk onderzoek en metingen gebleken dat neerslag van stikstof veel korter bij de uitstoter ligt dan de straal van 25 kilometer die rondom kwetsbare natuur wordt aangehouden. Het causale verband tussen stikstofuitstoot door een piekbelaster (al dan niet PAS-melder) is volgens hen niet aangetoond.

De leden van de BBB-fractie merken op dat in het verleden is gekeken of de aanwijzing tot een Natura 2000 gebied kan worden teruggetrokken, onder andere door het onderzoek van Arcadis in opdracht van LNV in 2020.⁴ Kort samengevat kan dit als (1) er bij de aanwijzing van de Natura 2000 gebieden een administratieve- of wetenschappelijke fout is gemaakt en (2) het desbetreffende gebied definitief geen bijdrage meer kan leveren aan de te behalen doelstellingen t.b.v. de Habitatrictlijn (HRL).

De leden van de BBB-fractie merken op dat er inmiddels veel nieuwe (ook wetenschappelijke) inzichten beschikbaar zijn over onder meer stikstofdepositiewaarden, neerslag en afstand tot de kwetsbare natuur. Zij vragen of u bereid bent om met de kennis van nu de criteria die destijds zijn gehanteerd bij het aanwijzen van Natura 2000 gebieden opnieuw te beoordelen en te bezien of de aangewezen gebieden in het licht van deze nieuwe kennis op grond van voornoemd criterium onder 1 (wanneer aantoonbaar een administratieve- of wetenschappelijke fout is gemaakt) aanleiding geven alsnog bij de Europese Commissie een terugtrekkingsprocedure te starten.

Het initiatief hiertoe ligt bij de lidstaten. Dat is dus de politieke wil die nodig is en die u (wellicht deels) uit de illegale situatie kan halen en de onzekerheid voor een deel van de piekbelasters kan wegnemen. De leden van de BBB-fractie vragen of u de politieke wil heeft om dit pad te onderzoeken. Het is immers vier jaar geleden dat het rapport van Arcadis werd opgesteld, dat ziet op de periode daarvoor.⁵ Er is inmiddels er meer kennis op dit gebied en er zijn er meer inzichten beschikbaar.

Met het stikstofbeleid wordt beoogd de natuur niet te laten verslechteren en wordt natuurherstel nastreefd. Uit de beantwoording van de schriftelijke vragen die de leden van de BBB-fractie aan u hebben gesteld inzake de monitoring van de stand van – c.q. het herstel van de natuur ('wat als de natuurdoelen niet gehaald worden?') blijkt dat de monitoring gebrekkig is en de data welke worden vastgelegd onvolledig en wellicht zelfs onjuist zijn.⁶ De stand van de natuur en de status van het natuurherstel is gestoeld op een systeem dat niet volledig betrouwbaar is en data die – ten gevolge hiervan – wellicht niet juist of onvolledig zijn. De leden van de BBB-fractie stellen dat u dit ook deels toegeeft en streeft naar een beter systeem (stelselwijziging verzamelen natuurdata en verbeteren monitoring).

---

⁴ "[Doorlichting Natura 2000](#). Onderzoek naar mogelijkheden voor aanpassing van de beschermde status van Natura 2000-gebieden" uitgevoerd door Arcadis in opdracht van het Ministerie van LNV, 25 september 2020.

⁵ "[Doorlichting Natura 2000](#). Onderzoek naar mogelijkheden voor aanpassing van de beschermde status van Natura 2000-gebieden" uitgevoerd door Arcadis in opdracht van het Ministerie van LNV, 25 september 2020, paragraaf 3.2.

⁶ Kamerstukken I 2023/24 29659 F.

datum 27 maart 2027

ons kenmerk 172117.04U

blad 3

Zij vragen of u het met hen eens bent dat bovenstaande een aanleiding kan zijn om opnieuw naar de aangewezen Natura 2000 gebieden te kijken om te beoordelen of er – bij de aanwijzing destijds – wel gebruik is gemaakt van betrouwbare data.

Uit de beantwoording van de vragen van de leden van de BBB-fractie naar aanleiding van de wettelijke evaluatie van Staatsbosbeheer (SBB)⁷ blijkt dat het natuurherstel en de verdere versterking – en uitbreiding van de natuur door SBB namens de minister van LNV niet goed kan worden aangetoond; van de inzet van SBB en de middelen die hier door LNV voor beschikbaar worden gesteld kan geen overtuigend bewijs worden overlegd. Toch groeit de ambitie van SBB als uitvoeringsorganisatie voor het natuurbeleid van de minister, zo merken de leden van de BBB-fractie op.

Zij vragen of u bereid bent om terughoudendheid te betrachten voor wat betreft de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden door SBB, wetende dat iedere vierkante meter nieuwe natuur het probleem van een conflict met bedrijven die stikstof uitstoten verergert, terwijl de huidige situatie al – voor de PAS-melders zeker – illegaal is.

Ook vragen de leden van de BBB-fractie of u bereid bent om de subsidiëring welke door het Rijk aan andere Terrein Beherende Organisaties wordt verstrekt vooralsnog 'on hold' te zetten totdat duidelijk en onomstotelijk bewezen is dat het systeem van monitoring van het herstel van de natuur en de data die hierbij worden betrokken betrouwbaar zijn voor een betrouwbare analyse en beoordeling van de stand van de natuur.

Volgens de leden van de BBB-fractie vergroot het uitbreiden van de natuur (aankoop gronden en ontwikkeling nieuwe natuur) het conflict tussen (agrarische) activiteiten en natuurontwikkeling ten gevolge van het vermeende stikstofprobleem. Zij vragen u of – zeker gezien de demissionaire status van het kabinet – bereid bent om de ontwikkeling van nieuwe natuur te temporiseren.

Wanneer een aangewezen Natura2000 gebied geen wezenlijke bijdrage meer levert (of kan leveren) in het behalen van de doelen uit de Habitatrichtlijn (HRL-doelen) kan dit gebied worden teruggetrokken als Natura 2000 gebied, zo merken de leden van de BBB-fractie op. Zij vragen of u beschikt over een actuele inventarisatie over de status van het natuurherstel in alle 162 Natura 2000 gebieden en of u die met hen kan delen.

Mocht dat niet het geval zijn dan vragen zij of u bereid bent om een actuele inventarisatie te laten maken en of u bereid bent hierbij rekening te houden met alle bovengenoemde onvolkomenheden bij (destijds) gemaakte beleidskeuzes voor aanwijzing én de huidige monitoring, zodat wellicht voor enkele gebieden die geen herstel laten zien of die nooit zullen kunnen bijdragen aan de HRL-doelen, een terugtrekkingsprocedure kan worden gestart bij de Europese Commissie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie vragen u of agrarische ondernemers die vallen onder de aanpak piekbelasting en worden gestimuleerd tot verlaging van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige natuurgebieden, door (een combinatie van) innoveren, extensiveren, omschakelen of verplaatsen, ook daadwerkelijk kunnen bijdragen aan een substantiële reductie van de stikstof emissie en tegelijkertijd zicht houden op een rendabele bedrijfsvoering.

De leden van de SP-fractie vragen u welke voorzieningen voor deze agrarische ondernemers worden getroffen als ondanks de hoge investeringen de substantiële reductie van de stikstof uitstoot uitblijft en de ondernemer belast is met de aflossing van de investering.

De leden van de SP-fractie vragen u of er inmiddels onderzoek is gedaan naar de effectiviteit van emissiearme stalsystemen, ook op de lange termijn. Zo ja, dan ontvangen zij graag een overzicht hiervan.

De leden van de SP-fractie vragen u naar de ogenschijnlijke tegenstelling tussen het maximaal verlenen van subsidies (80%) voor emissiearme stalsystemen en het niet verlenen van een (milieu)

---

⁷ Kamerstukken I 2023/24, 29659 G.

datum 27 maart 2027

ons kenmerk 172117.04U

blad 4

vergunning omdat niet duidelijk is of de betreffende systemen ook een substantiële bijdrage leveren aan de reductie van de stikstof emissie.

De leden van de SP-fractie vragen u hoeveel agrarische bedrijven inmiddels zijn verplaatst, welke bestemming de vrijgevallen gronden hebben gekregen en welk effect dit heeft op de nabijgelegen Natura 2000 gebieden.

De leden van de SP-fractie vragen u of bij de invoering van de nieuwe Europese regeling rond staatssteun, ook de inkomstenderving kan worden meegenomen, die kan ontstaan als gedurende de verhuizing de productie moet worden stilgelegd.

De leden van de SP-fractie vragen u hoe de voortgang is geregeld bij extensivering in collectief verband, als na vier jaar de tegemoetkoming voor de reductie van het productie- en bemestingsvolume tot maximaal 100 of 150 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare per bedrijf wordt en zonder gebruik van stikstofkunstmest, vervalt.

De leden van de SP fractie vragen u hoeveel stikstofruimte er inmiddels door alle regelingen is vrijgekomen en op welke wijze deze ruimte is ingezet (waaronder PAS-melders, natuur, woningbouw, infrastructuur).

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn verheugd te constateren dat er voortgang wordt gemaakt in de uitvoering van de aanpak piekbelasting. Zij vragen of u een doorkijkje kunt geven waar we staan in 2030 als we het tempo van de resultaten van de verschillende maatregelen doortrekken.

Haalt u de doelstellingen zoals vastgelegd in het regeerakkoord van het demissionaire kabinet en kunt u uitleggen waarom deze al dan niet worden gehaald, zo vragen de leden van de ChristenUnie-fractie.

De leden van de ChristenUnie-fractie betreuren het dat het wetsvoorstel voor het stikstoffonds in deze Kamer controversieel is verklaard. Zij vragen of u kunt aangeven hoe dit doorwerkt in de maatregelen die genoemd worden in uw brief.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdD

De leden van de fractie van de PvdD bedanken u voor uw brief en vragen u naar aanleiding van deze brief of er bij de verschillende transitiepaden (innoveren, verplaatsen, extensiveren, omschakelen) eisen worden gesteld op het gebied van dierenwelzijn (bijvoorbeeld dierwaardige veehouderij inclusief stoppen met ingrepen, diervriendelijkere systemen zoals biologisch).

Indien u deze vraag positief beantwoordt vragen zij of u kunt aangeven welke eisen worden gesteld. En voor het geval er geen eisen worden gesteld of u kunt aangeven waarom niet.

Indien tot nu toe geen dierenwelzijneisen worden gesteld, vragen de leden van de PvdD-fractie hoe deze alsnog in de verdere uitvoering van de regeling zouden kunnen worden geïntegreerd en informeren zij of u bereid bent dit te doen.

Volgens de leden van de PvdD-fractie stelt u dat bij verplaatsing van veehouderij bedrijven 'op de nieuwe locatie geen afwenteling op andere (NPLG-)doelen plaatsvindt'. Zij willen graag weten hoe u hierop toeziet.

De leden van de fractie van de PvdD vragen verder hoe de verplaatsingsregeling zich verhoudt tot het inzicht dat het aantal in de Nederlandse veehouderij gehouden dieren zal moeten afnemen om alle maatschappelijke doelen te bereiken. Met andere woorden, wat is de doelmatigheid van het ondersteunen van het verplaatsen van veeteelt bedrijven?

Ten slotte vragen de leden van de PvdD-fractie aan u hoe de normen in het transitiepad extensivering zich verhouden tot het doel van het kabinet om de uitbreiding van de biologische landbouw te stimuleren

datum 27 maart 2027

ons kenmerk 172117.04U

blad 5

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 23 april 2024.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit